

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Кісліцина Ірина Олександрівна УЧАСТЬ ПРОКУРОРА В УКЛАДЕННІ УГОД ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ТА ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.	351
Ковальчук Інна Сергіївна ПІДТРИМАННЯ ПУБЛІЧНОГО ОБВИНУВАЧЕННЯ ПРОКУРОРОМ : ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ ПІДХІД.	355
Кравченко Марина Олександрівна ЛЕГІТИМНІСТЬ ЯК ОДНА З ОЗНАК СУДОВОЇ ВЛАДИ.	357
Кубасенко Андрій Володимирович КРИТЕРІЙ ТА ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ: ДОСВІД АЗІЙСЬКИХ КРАЇН	359
Храпенко Олена Олегівна ОНЛАЙН-КОНСУЛЬТАЦІЇ ТА ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ: НОВА ЕРА НАДАННЯ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ	362
Нестерчук Лілія Петрівна НАЦІОНАЛЬНЕ АНТИКОРУПЦІЙНЕ БЮРО УКРАЇНИ У СИСТЕМІ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ІНСТИТУТІВ: ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ	366
Гривенко Владлен Вікторович ЩОДО ВПЛИВУ ВОЄННОГО СТАНУ НА ІНСТИТУТ АДВОКАТУРИ	370
Зубрицький Олександр Олександрович ЗМІНИ В ДИСЦИПЛІНАРНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ДОСВІД ВКДКА	372
Мозгалюв Віктор Юрійович ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРИ МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕДАЧАХ ТОВАРІВ ВІЙСЬКОВОГО ТА ЦИВІЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.	375
Чорний Максим Михайлович ЩОДО ЗОВНІШНЬОГО ВИГЛЯДУ ПРОКУРОРА	379
Шербатий Роман Романович ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ СУДДІ У КОНТЕКСТІ ДОБОРУ ДО МІСЦЕВОГО СУДУ	381
СЕКЦІЯ 8. ТРУДОВЕ ПРАВО ТА ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ Й ПРАКТИКИ	
Чанишева Галія Інсафівна ПРАВО НА СТРАЙК ЗА ПРОЄКТОМ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО КОЛЕКТИВНІ ТРУДОВІ СПОРИ»	386
Бориченко Катерина Валеріївна ЩОДО ПРАКТИКИ ІНДЕКСАЦІЇ ПЕНСІЙ В УКРАЇНІ	390
Бурак Володимир Ярославич ПРО ПОШУК НОВОЇ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.	393
Венедіктов Сергій Валентинович ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	396
Вишинецька Світлана Василівна ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ВИМОГ ДИРЕКТИВИ 2019/1152 ПРО ПРОЗОРИ ТА ПЕРЕДБАЧУВАНІ УМОВИ ПРАЦІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.	399
Lagutina Iryna Victorivna ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND SAFETY AND HEALTH AT WORK.	401

України № 24 03.03.2022 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2022-03-24-r-shennya-rau-24_6244383f5d80a.pdf

5. Щодо виконання адвокатами вимог, передбачених пунктом 2 частини 1 статті 7 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»: Рішення Ради адвокатів України № 60 від 02.08.2022 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2022-08-02-r-shennya-rau-60_62fcfb1dae508.pdf

Ключові слова: адвокат, адвокатура, воєнний стан, адвокатське самоврядування, Національна асоціація адвокатів України.

Keywords: advocate, advocacy, martial law, bar self-government bodies, Ukrainian National Bar Association.

Зубрицький Олександр Олександрович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури,
адвокат*

ЗМІНИ В ДИСЦИПЛІНАРНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ДОСВІД ВКДКА

Верховенство права, яке визнається засадничим конституційним принципом функціонування правової системи України, вимагає від усіх суб'єктів юридичної професії неухильного дотримання норм професійної етики та стандартів поведінки. У цьому контексті інститут дисциплінарної відповідальності адвокатів набуває особливої ваги як інструмент забезпечення професійної доброчесності, збереження довіри до інституту адвокатури та утвердження справедливого правосуддя.

Останні зміни у процедурному регулюванні діяльності ВКДКА, ініційовані Радою адвокатів України, свідчать про намір впровадити більш ефективну, транспарентну й відповідальну модель дисциплінарного провадження. Їх системний аналіз дозволяє окреслити нові вектори розвитку адвокатського самоврядування у світлі демократичних стандартів та принципів належного процесу.

Оновлений порядок витребування матеріалів скарги надає нове значення динаміці провадження. Згідно з новою редакцією регламенту, кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури (КДКА) регіонального рівня зобов'язані передавати запитані матеріали до ВКДКА не пізніше трьох календарних днів з моменту надходження запиту. Порушення цього строку тягне за собою формування акту про ненадходження матеріалів, який обговорюється на засіданні комісії. Відповідальність покладається персонально на голову КДКА, що створює новий формат інституційної підзвітності [1].

Таким чином, забезпечується механізм дисциплінарної відповідальності не лише щодо адвокатів, а й у межах функціонування самих кваліфікаційних органів, що є новелою у системі адвокатського самоврядування.

Відмова від анонізації сторін дисциплінарного провадження, а також інституціоналізація відкритого доступу до інформації про предмет скарги, учасників провадження, доповідача та орієнтовний час розгляду справи, свідчить про намір ВКДКА впровадити елементи процедурної транспарентності, що відповідає демократичним засадам відкритого судочинства.

Однією з найсуттєвіших новел стала імплементація хмарного середовища для забезпечення безперервного доступу сторін до матеріалів справи. Такий технічний механізм не лише відповідає вимогам часу, але й є гарантією процесуального паритету. Адже відтепер адвокат, скаржник та члени ВКДКА отримують синхронний доступ до документів, що виключає інформаційну асиметрію – ключову проблему в реалізації принципу змагальності.

Важливим є також забезпечення персонального доступу членів ВКДКА до актуальної бази документів, що формує підґрунтя для прийняття виваженого, а не формального рішення.

Зміст протоколу засідання, згідно з оновленим регламентом, включає детальний опис клопотань, пояснень, запитань, відповідей та окремих думок членів комісії. Такий формат документування є інструментом підвищення довіри до ВКДКА як до квазісудового органу. Він дає змогу як учасникам, так і стороннім спостерігачам простежити логіку ухвалення рішення, перевірити дотримання процесуальних норм, а у разі оскарження – отримати релевантну доказову базу.

Це відповідає підходам, закріпленим у прецедентній практиці Європейського суду з прав людини щодо публічності й аргументованості процедур, що можуть мати негативні наслідки для прав особи.

Інституалізація голосування «за» або «проти» без можливості утриматися є вагомим інструментом забезпечення цілісності процедури прийняття рішень. Така модель виключає можливість ухилення від персональної відповідальності, стимулює членів ВКДКА до ґрунтовного аналізу справи та формування чіткої правової позиції [2].

З точки зору правової доктрини, це наближає діяльність ВКДКА до судових стандартів, де недопустимим є «нейтралітет» у прийнятті рішень щодо прав і свобод особи.

Новий порядок виготовлення та доведення рішень передбачає три рівні комунікації: проголошення вступної та резолютивної частин у день засідання; надсилання їх електронною поштою протягом трьох днів; виготовлення повного рішення протягом 10–15 робочих днів з моменту ухвалення [1]. Така структурована модель комунікації підвищує правову визначеність та гарантує оперативну реакцію сторін.

Публікація інформації про рішення на офіційному веб-сайті ВКДКА відповідає принципам публічного контролю, демонструє відкритість дисциплінарної юстиції та сприяє формуванню правосвідомості адвокатської спільноти.

Інституційні та процедурні новації, імplementовані ВКДКА, становлять собою якісний перехід від фрагментарного нормативного регулювання до уніфіко-

ваної, логічно структурованої та відкритої моделі дисциплінарного провадження. Ці зміни не лише оптимізують внутрішні процеси комісії, а й укріплюють гарантії прав учасників провадження, включаючи адвокатів, скаржників і суспільство загалом як бенефіціарів якісної правничої допомоги.

Таким чином, можна говорити про утвердження якісно нового бачення дисциплінарної відповідальності адвоката, орієнтованого на баланс між професійною етикою та процесуальними стандартами. Впроваджені інструменти й технологічні рішення репрезентують адаптацію вітчизняної адвокатури до викликів сучасного правового розвитку, європейських інтеграційних прагнень і очікувань суспільства щодо відкритості та підзвітності професії адвоката.

Разом із тим, реалізація нових механізмів супроводжується низкою викликів. По-перше, цифровізація дисциплінарного провадження, зокрема через використання хмарного сховища, потребує високого рівня кібербезпеки та захисту персональних даних. Уразливість таких систем може поставити під загрозу конфіденційність матеріалів та їх цілісність.

По-друге, перехід до повного оприлюднення ідентифікаційної інформації сторін конфлікту в дисциплінарній справі актуалізує питання меж легітимної прозорості, особливо в чутливих або репутаційно-резонансних випадках. Недостатня регламентація такого оприлюднення може вступити в конфлікт із правом на повагу до приватного життя, гарантованим ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

По-третє, встановлення безальтернативного обов'язку голосування «за» або «проти» без можливості утриматись, хоча й сприяє персоніфікованій відповідальності, водночас створює ризики примусу до позиції у випадках, коли у члена ВКДКА відсутня достатня інформація чи є потенційний конфлікт інтересів. Відтак, необхідно передбачити винятки або процедурні запобіжники для недопущення порушення принципу об'єктивності.

Таким чином, зміни, реалізовані у межах діяльності ВКДКА, стали відповіддю на суспільний запит щодо ефективної саморегуляції правничої спільноти та утвердження високих етичних стандартів у професійній діяльності адвокатів. Хоча новели не позбавлені окремих проблемних моментів, загальна векторність трансформації відповідає курсу на інституційну зрілість, відкритість і правову передбачуваність. Тож зміни у дисциплінарному провадженні ВКДКА варто розглядати не лише як внутрішній процес самовдосконалення, а й як складову загальнонаціонального курсу на утвердження демократичної правової держави.

Список використаних джерел:

1. Регламент Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури (нова редакція), затверджений рішенням Ради адвокатів України від 13 грудня 2024 року № 87 зі змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України від 22 лютого 2025 року № 12. URL: <https://vkdka.org/wp-content/uploads/2021/08/reglament-vkdka.pdf> (дата звернення: 16.04.2025)

2. Місяць А. Зміни у дисциплінарних процедурах, про які варто знати адвокатам. URL: <https://vkdka.org/zmini-u-disciplinarnih-procedurah/> (дата звернення: 16.04.2025)

Ключові слова: дисциплінарна відповідальність, адвокатура, регламент, публічність, право на захист.

Keywords: disciplinary liability, advocacy, regulations, publicity, right to defence.

Мозгальов Віктор Юрійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури,
адвокат*

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРИ МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕДАЧАХ ТОВАРІВ ВІЙСЬКОВОГО ТА ЦИВІЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

В умовах воєнного стану в Україні сформувався вкрай необхідний запит на підвищення обороноздатності країни, її національної безпеки та підвищення ефективності державного апарату. Застаріле законодавче регулювання та мало ефективний інструментарій, який застосовується Національною поліцією України та Державною службою експортного контролю України у сфері обігу зброї невійськового призначення, здійснення міжнародних передач товарів військового призначення, є такими, що потребують більш ґрунтового та оперативного реформування.

Національна поліція України у межах своєї компетенції наділена повноваженнями зі здійснення дозвільної діяльності у сфері обігу зброї. Правовою основою такої діяльності є Конституція України [1], Закон України «Про Національну поліцію» [2], Постанова Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна» [3], постанови Кабінету Міністрів України [4; 5; 6], накази Міністерства внутрішніх справ України [7; 8]; інші акти. Втім у юридичній літературі слушно приверталась увага, що дозвільна діяльність поліції у сфері обігу вогнепальної зброї не зазнала належного правового регулювання в Законі – надання дозволів на зберігання, перевезення та використання вогнепальної зброї [9, с. 14].

Ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» містить визначення поняття «правоохоронні органи», відповідно до якого до правоохоронних органів віднесено й інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [10]. Верховний суд у складі Великої палати, у постанові по справі № 633/195/17 від 30.08.2023 року встановив, що тлумачення поняття «правоохоронний орган» може ґрунтуватися на п. 1 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних ор-